

*Tiems, kurie neturi kito pasirinkimo,
tik ruošti savo vaikus mūsų laukui*

MAŽIAUSIOJI
PLOKŠTĖ

Arktidės
salos

Tundra

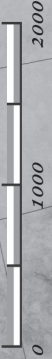
ŠAURPLATUMĖS

DIDŽIAUSIOJI
PLOKŠTĖ

RAMYBĖ

atstumas myliomis

copyright 2014 by Tim Paul, www.timpaulmaps.com

NASUNA PATENKA Į BĖDĄ

Hmm. Ne. Pasakoju neteisingai.

Šiaip ar taip, žmogus yra ne tik jis pats, bet ir kiti. Galutinį pavidalą kiekvieno esybei suteikia santykiai. Aš esu ne tik aš, bet ir tu. Damaja buvo ji pati *ir* ją atstūmusi šeima, *ir* iki blizgesio ją nušlifavę Atramos žmonės. Sienita buvo Alebastras *ir* Inonas, *ir* nelaimėliai, pražuvę Alijoje bei Meove. Dabar tu – Tirimas *ir* pelenų nuklotu keliu traukiantys žmonės, *ir* tavo pražuvę vaikai... ir ta viena likusioji. Kurią tu atgausi.

Tai sakydamas per daug neišplepu. Vis dėlto tu – Esuna. Tiek jau žinai. Ar ne?

Taigi dabar – eilė Nasunai. Nasunai, kuri atėjus pasaulio pabaiagai buvo vos aštuonerių.

Nežinia, kokios mintys sukosi mažosios Nasunos galvoje, kai vieną popietę ji pasimokiusi amato ir grįžusi namo ant šeimos kambario grindų pamatė nebegyvą jaunesnįjį broliuką, o šalia lavonėlio stovėjo tėvas. Ką ji galvojo, jautė ir veikė – galime įsivaizduoti. Spėlioti. Tačiau to *nesužinosime*. Gal taip geriau.

Štai ką žinau tikrai: Nasuna, kaip minėjau, mokėsi amato. Rengėsi tapti išminties mokove.

Ramybės santykiai su tais, kurie patys nutarė saugoti akmenosaką, keisti. Kai kurie šaltiniai byloja, kad išminties mokovai egzistavo dar legendomis apipinto Kiaušinių lukštų sezono laikais – kai dėl kažkokių į atmosferą išmestų dujų Arkties regione kelerius

metus visi vaikai gimdavo trapių kaulų. Tie kaulai lūždavo vos paliesti, o vaikui paūgėjus išlinkdavo – žinoma, jei jis išgyvendavo. (Jumeno archeomestai šimtmečius ginčijosi, ar šią negalią sukeldavo stroncis, ar arsenas, ir ar apskritai tas laikotarpis laikytinas Sezonu – juk nukentėjo tik keli šimtai tūkstančių paliegėlių blyškiaveidžių barbarų atžalų šiaurės tundrose. Kita vertus, nugeibėlių vardą Arkties regiono gyventojai pelnė kaip tik *tada*.) Anot pačių išminties mokovų, tai buvę maždaug prieš dvidešimt penkis tūkstančius metų; daugumos nuomone – akivaizdus melas. O iš tikrųjų mokovai yra net dar senesnė Ramybės gyvenimo dalis. Tiesiog dvidešimt penki tūkstantmečiai prabėgo nuo tada, kai mokovų vaidmuo buvo taip iškreiptas, kad jie pasidarė beveik niekam nebenaudingi.

Jie neišnyko, nors yra užmiršę, kiek daug užmiršo. Išminties mokovų ordinas, jei jį galima taip pavadinti, kažkaip gyvuoja, nors nė vienas universitetas, pradedant Pirmuoju ir baigiant Septintuoju, nepripažino jų kūrybos, nelaike jos autentiška, be to, tikriausiai manė, kad ji pilna netikslumų. Ir valdžia šimtmetis po šimtmečio menkino jų išmintį propagandos priemonėmis. Žinoma, išminties mokovai atlaikė ir visus Sezonus. Kadaisė visi jie buvo regvų rasės – Vakarų pakrantės gyventojai gelsvai rausva oda ir natūraliai juodomis lūpomis, o į istorijos atminties saugojimą žiūrėjo taip pagarbiai, kaip žmonės į dievus, kuriuos garbino ne tokiais atšiauriais laikais. Mokovai iškalda-vo akmenosakos žodžius kalnų šlaituose ant dangų siekiančių plokščių, kad visi matytų ir žinotų išmintį – tai, ko reikia išlikti. Deja: Ramybėje kalnus sunaikinti paprasta – užtenka, kad įpyktų koks kūdikis orogenas. Naikinant žmones reikia tik šiek tiek didesnių pastangų.

Taigi išminties mokovai nebėra regvai, tačiau dauguma jų šios rasės atminimui dažosi lūpas juodai. Nors vargu ar jie dar atsimens, kodėl taip daro. Šiais laikais tai tėra vienas iš mokovo skiriamųjų bruožų: jie atpažįstami pagal lūpų spalvą, krūvas polimerinių lentių, kurias tamposi su savimi, nudriskusius drabužius, kuriais dažniausiai vilki, ir dar pagal tai, kad paprastai neturi tikro komvardžio.

Aišku, jie ne bekomiai. Ištikus Sezonui, mokovams teoriškai leidžiama grįžti į gimtąsias komas, nors dėl savo amato jie klajodami paprastai nukeliauja taip toli, kad grįžti neapsimoka. O iš tikrųjų daugelis komunų juos įsileidžia net ir Sezono metu, nes ilgomis šal-tomis naktimis pramogų nori net ir stojiškiausieji. Todėl dauguma išminties mokovų mokosi menų: tampa muzikantais, komikais ir panašiai. Kai ateina toks metas, kad nelieka laisvų ir tinkamų žmo-nių mokytojo ar vaikų prižiūrėtojo pareigoms eiti, mokovai imasi ir šių darbų. Tačiau svarbiausia, kad jie vien savo buvimu primena, jog žmonės šimtmetis po šimtmečio išgyvendavo ir blogesnius lai-kus. To reikia kiekvienai komei.

Į Tirimą atklydusios mokovės vardas – Rentrė Mokovė iš Akmens. (Visų išminties mokovų komvardis yra „iš Akmens“, o naudvardis – „Mokovas“. Tai viena iš retesnių naudkasčių.) Apskri-tai ji nesvarbi, tačiau dėl vienos priežasties tu privalai apie ją žino-ti. Kažkada ji vadinosi Rentrė Reproduktořė Tentikiškė, tačiau pas-kui įsimylėjo Tentike apsilankiusį išminties mokovą. Suviliojęs šią tada dar jauną moterį, jis paskatino ją atsisakyti nuobodaus stikli-ninkės gyvenimo. Jei prieš Rentrei paliekant komę būtų užėjęs Se-zonas, jos gyvenimas būtų pasidaręs šiek tiek įdomesnis, nes tokiu metu reproduktorės pareigos būna aiškios. Galbūt tai irgi paskatino ją iš ten dingti. O gal jai, kaip įprasta, tiesiog susuko galvą jaunystės meilė? Sunku pasakyti. Pusiaujo mieste Penfene mylimasis moko-vas galiausiai paliko Rentrę sudaužyta širdimi, išminties žodžių pri-kimšta galva ir nefrito nuolaužų bei kabošonų pilna pinigine. Tarp jų buvo ir deimanto formos perlamutro plokštelė, suteršta užmy-nus batu. Perlamutrą Rentrė išleido pas rykdirbį – užsisakė lente-lių rinkinį, už nefrito nuolaužas nusipirko kelionėje praversiančių reikmenų ir kelioms dienoms, kol rykdirbys gamino lenteles, apsi-stojo užėjoje, o už kabošonus smuklėje gausiai apsirūpino stipriai-siais gėrimais. Tada su naujais reikmenimis ir užlopytomis žaidzo-mis viena pati leidosi į kelią. Taip šis amatas ir nenunyksta.

Kai Nasuna pasirodo tarpustotėje, kur Rentrė priima lankytojus, mokovė galbūt mąsto apie laikus, kai pati buvo mokinė. (Ne apie tai, kaip ją sugundė; aišku, jai patinka vyresnės moterys – pabrėžtina: moterys. Apie tai, kad ir pati buvo kvaila svajoklė.) Aną dieną Rentrė buvo užsukusi į Tirimą, apsipirko prekyvietėje, linksmai šypsodamasi juodai suteptomis lūpomis, kad apylinkėse paskleistų žinią apie save. Moteris nepastebėjo Nasunos, kuri eidama namo iš ugdyklos sustojo ir apimta pagarbios baimės į ją įsispoksojo. Mergaitėi staiga pabudo neprotinga viltis.

Kad surastų Rentrę ir atneštų jai dovaną, Nasuna šiandien praleido pamokas ugdykloje. Tai tradicija. Noriu pasakyti, kad tradicija yra dovanoti dovanas, o ne mokytojų dukroms praleisti pamokas. Tarpustotėje ant suolo jau sėdi du suaugusieji iš miestelio ir klausosi Rentrės. Jos aukų puodelis jau pilnas ryškiaspalvių nuolaužų su išraižytu kvartento ženklu. Pamačiusi Nasuną, Rentrė iš nuostabos prisimerkia: tai mergaitė ištįsėlė ilgesnėmis už liemenį kojomis, didesnėmis už veidą akimis ir, be jokios abejonės, per maža, kad ne derliaus nuėmimo metu taip anksti praleistų pamokas.

Nasuna gaudydama kvapą sustoja ant tarpustotės slenksčio – taigi pasirodo labai dramatiškai. Kiti du lankytojai atsigręžę įsistebilija į šią paprastai ramią Džidžos pirmagimę, ir vien dėl to, kad jie yra čia, Nasuna tiesiai šviesiai neišdrožia, su kokiais ketinimais atėjo. Motina ją mokė elgtis labai atsargiai. (Motina sužinos, kad ji praleido pamokas. Nasunai tai nerūpi.) Tačiau nurijusi seiles mergaitė iškart prisiartina prie Rentrės ir jai kai ką ištiesia: tai tamsaus akmens gabalas, kuriame matyti įstrigęs nedidelis daugmaž kubo formos deimantas.

Suprantama, išskyrus kišenpinigius, Nasuna daugiau pinigų neturi, o pasklidus kalboms, kad į miestelį atėjo išminties mokovė, ir tuos jau buvo išleidusi knygoms ir saldumynams. Tačiau niekas Tirime nežino, kad šiame rajone slūgso deimantų telkinys, kurio vietoje būtų galima įrengti puikią kasyklą, – tai yra niekas,

išskyrus orogenus. Tačiau ir tie apie telkinį gali sužinoti tik jo paieškoję. Nasuna per kelis tūkstantmečius buvo vienintelė, nepatingėjusi to padaryti. Ji žino, kad šio deimanto rasti neturėjo. Motina ją mokė orogenijos gebėjimų nedemonstruoti ir jais naudotis tik rūpestingai suplanuotose praktinėse pratybose, kurias jos kas keletą savaitių rengia kaimyniniame slėnyje. Deimantų kaip pinigų niekas nesinešioja, nes juos nėra paprasta suskaldyti dėl gražos; vis dėlto jie naudingi pramonėje, kasyboje ir panašiai. Nasuna žino, kad gražus akmuo, kurį ji įteikė Rentrei, yra šio to vertas, tačiau nė nenutuokia, kad jo kaina kaip viso namo ar dviejų namų. Jai – tik aštuoneri.

Išvydusi juodame akmenyje žėrinčią iškyšą, Rentrė išpučia akis, tad mergaitei iš susijaudinimo pasidaro nė motais, kad jos ne vienos, ir ji išpyškina:

– Aš taip pat noriu būti išminties mokove!

Be abejonės, Nasuna neturi žalio supratimo, ką išminties mokovai iš tikrųjų veikia. Tiesiog ji tikra, kad žūtbut trokšta palikti Tirimą.

Apie tai papasakosiu vėliau.

Atsisakyti šios dovanos būtų kvaila, ir Rentrė ją priima. Tačiau moteris Nasunai iš karto neatsako – ir dėl mergaitės mielumo, ir dėl to, kad, kaip ji nusprendžia, jos pareiškimas tėra eilinės trumpalaikės vaikiškos aistros ženklas. (Iš dalies ji teisi: prieš mėnesį Nasuna norėjo būti geoniere.) Užuot atsakiusi, paragina Nasuną atsisėsti ir visą popietę savo negausiam klausytojų būreliui pasakoja istorijas, kol slėnio šlaitu ir tarp medžių leidžiantis saulei nutįsta ilgi šešėliai. Pakilę nuo suolų, kiti du lankytojai, ketindami traukti namo, nužvelgia Nasuną ir tol laido užuominas, kol ji nenoromis sutinka eiti kartu. Juk tirimiškiai nenori, kad pasklistų kalbos, esą jie su išminties mokove pasielgė taip nepagarbiai ir leido kažkokiam vaikui kiaurą naktį jai mirtinai įkyrėti šnekomis.

Lankytojams išėjus, Rentrė įkuria ugnį ir pradeda gamintis vakarienę iš to, ką nusipirko anądien Tirime, – kiaulės papildvės,

daržovių ir kukurūzų miltų. Laukdama, kol išvirs valgis, ir grauždama obuolį, tarp pirštų varto Nasunos akmenį. Gėrisi juo, tačiau jai neramu.

Rytą nueina į Tirimą. Atsargiai paklausinėjusi, randa kelią į Nasunos namus. Esuna jau išėjusi į pamoką – tai bus jos kaip ugdyklos mokytojos karjeros pabaiga. Nasuna taip pat išėjusi į ugdyklą, nors laukia progos per pietus pasprukti ir vėl aplankyti tą išminties mokyklą. Džidža yra savo „dirbtuvėje“ – taip jis vadina šoninį kambarį, kuris name atstoja rūšį. Čia jis per dienas pagal užsakymus savo triukšmingais įrankiais ką nors gamina. Učė tame pačiame kambarielyje miega ant čiužinio. Jo miego netrikdo niekas. Lopšines jam visada atstojo žemės giesmės.

Pabeldus Rentrei, Džidža ateina prie durų, ir ji akimirksniu šiek tiek sutrinka. Kaip ir Esuna, Džidža yra vidurplatumių mišrūnas, nors turi daugiau sanzedų kraujo: tai stambus, rudaodis, raumeningas, plikai nusiskutęs vyras. Jo išvaizda baugina. Tačiau Džidža pasitinka Rentrę su visiškai nuoširdžia šypsena veide, taigi jai pasidaro ramiau dėl to, ką yra apsisprendusi padaryti. Tai geras žmogus. Jo apgauti ji negali.

– Štai, – taria Rentrė, tiesdama jam akmenį su deimantu.

Priimti tokios vertingos dovanos iš vaiko ji negalinti, ar bent ne mainais į keletą istorijų ir mokinystę, dėl kurios Nasuna turbūt po mėnesio kito persigalvosianti. Sutrikęs, raukydamas antakius Džidža paima akmenį ir išklauses Rentrės paaiškinimą širdingai padėkoja. Tada prižada visiems, kam galės, papasakoti apie Rentrės kilnumą ir sąžiningumą – o tai, reikia tikėtis, prieš paliekant miestelį jai suteiks daugiau galimybių praktikuoti savo meną.

Rentrė išėina, ir tuo jos vaidmuo šioje istorijoje baigiasi. Tačiau tai svarbus vaidmuo – todėl tau apie ją ir papasakojau.

Suprask, nebuvo nieko, kas būtų nuteikę Džidžą prieš sūnų. Tiesiog jis metai po metų stebėdamas žmoną ir vaikus į šį tą atkreipdavo dėmesį, ir tai jo sielos gilumoje pakurstė įtarimą. Iš pradžių tik

pakurstė, bet paskui įtarimas dilgteleldavo ir stipriau, o galiausiai – tuo metu, kai prasidėjo ši istorija, – Džidžą jau buvo rimtai apėmęs susierzinimas, tačiau iš noro neigti tiesą tos mintys jam vis dar nekėlė nerimo. Šiaip ar taip, šeimą jis mylėjo, o tiesa buvo paprasčiausiai... nesuvokiama. Kitaip nepasakysi.

Ilgainiui jis būtų viską vienaip ar kitaip išsiaiškinęs. Kartoju: *ilgainiui būtų viską išsiaiškinęs*. Kaltinti galima tik jį patį.

Tačiau jei nori paprasto paaiškinimo ir jei įmanoma išskirti kokį vieną įvykį, lūžio akimirka, paskutinį lašą, lavos kanale subyrėjusį kamštį... tai buvo šis akmuo. Supranti, Džidža juk išmanė apie akmenis. Buvo puikus rykdირbys. Nutuokė apie akmenis, pažinojo Tirimą. Jam buvo ne paslaptis, kad apylinkėse po žeme visur driekiasi senovėje ugnikalnio paliktos vulkaninių uolienų gyslos. Dauguma jų neišeina į paviršių, tačiau visai įmanoma, kad Nasuna galėjo atsitiktinai rasti deimantą, stirksantį ten, kur bet kas jį būtų radęs ir paėmęs. Neįtikima. Bet įmanoma.

Rentrei išėjus, ši mintis visą dieną šmėžuoja Džidžos sąmonės paviršiuje. Tiesa lyg pabaisa susirangiusi tūno gelmėse, laukdama progos išsitiesti, tačiau kol kas jo minčių vandenys ramūs. Pasiryžimas neigti turi didelę galią.

Tačiau tada pabunda Učė. Nusivedęs jį į šeimos kambarį Džidža klausia, ar neišalko; Učė sako – ne. Tada vaikas nusišypso tėvui ir, atsigręžęs ten, kur pataria neklystamas galingos vaikiškos orogenijos jautrumas, – į Džidžos kišenės pusę, – klausia:

– Kodėl ten taip spindi, Tėveli?

Mažylis taria žodžius žavingai vapaliodamas. Žinojimas jį prazūdo, nes akmuo tikrai yra Džidžos kišenėje, tačiau kad jis ten, Učė sužinoti niekaip negalėjo.

Nasuna nė nenutuokia, kad viskas prasidėjo nuo to akmens. Ją pamačiusi, nesakyk.

Kai ji tą popietę pareina namo, Učė nebegyvas. Dūsuojantis Džidža stovi šeimos kambaryje greta vėstančio lavonėlio. Kad

mirtinai uždaužytum tokio amžiaus vaikelį, daug pastangų nereikia, tačiau mušdamas jis kvėpavo greitai ir giliai. Nasunai įėjus, Džidžos kraujyje vis dar trūksta anglies dioksido; jis apsvaigęs ir krečiamas šurpo dreba. Nebesusivokia. Taigi Nasunai kaip įbestai sustojus kambario tarpduryje, išispoksojus į sceną prieš akis ir tik pamažu pradėjus suvokti, ką mato, Džidža mesteli klausimą:

– Ar tu irgi tokia?

Jis – stambus vyras. Išgirdusi garsų, šaižų jo balsą, Nasuna krūpteli. Atitraukia akis nuo Učės kūnelio. Jos žvilgsnis peršoka prie tėvo, ir tai jai išgelbsti gyvybę. Pilką akių spalvą mergaitė paveldėjo iš motinos, tačiau jos veido bruožai yra kaip Džidžos. Užtenka ją pamatyti, ir ji kaustanti instinktyvi panika mažumėlę atitraukia.

Be to, Nasuna pasako tiesą. Tai irgi padeda, nes niekuo daugiau jis nebūtų patikėjęs.

– Taip, – atsako ji.

Šią akimirką ji iš tikrųjų nejaučia baimės. Pamačius broliuko palaikus, jos protas atsisakė įsisąmoninti, kas tai yra, ir ji visiškai prarado nuovoką. Nasuna dorai nė nesupranta, ko Džidža klausia, nes norint suprasti žodžių kontekstą tektų pripažinti, kad dėmės ant tėvo kumščių yra kraujas, o broliukas ant grindų guli ne todėl, kad miega. To ji negali. Kol kas ne. Tačiau, praradusi minčių nuoseklumą, Nasuna, kaip ir kiti vaikai ypatingomis situacijomis... regresuoja. Net jei ji nesupranta kodėl, vaizdas prieš akis gąsdina. O iš tėvų Nasuna visada buvo artimesnė Džidžai. Ji ir jo numylėtinė: pirmagimė, kurios jis niekada nesitikėjo turėti, paveldėjusi jo veido bruožus ir humoro jausmą. Mėgstanti tokį patį maistą. Džidža puoselėjo miglotą viltį, kad ji paseks jo pėdomis ir taps rykdირbe.

Tad kai pravirksta, pati gerai nesupranta kodėl. Mintys sukasi verpetais, širdis klykia. Nasuna žengia žingsnį artyn. Džidža sugniaužia kumščius, tačiau suvokti jo kaip grėsmės ji negali. Jis – jos tėvas. Ji nori paguodos.

– Tėveli, – taria.